

SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS
Postboks 24
5401 STORD

Vår dato: 25.04.2022

Vår ref.: 201406675-67

Deres ref.: 146739/1

Saksbehandler: Tord Solvang

Endringssøknad Onarheim Kraftverk - NVEs vedtak

NVE avslår søknaden fra Sunnhordland Kraftlag AS om tillatelse til endring av utbyggingsplanene for Onarheim kraftverk. Etter en samlet vurdering av søknaden og innkomne høringsuttalelser, mener NVE at ulempene ved planendringen er større enn fordelene for allmenne og private interesser. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt.

Bakgrunn

NVE ga konsesjon til bygging av Onarheim kraftverk i Kvinnherad kommune, Vestland den 10.1.2019. Vedtaket ble påklaget av FNF Hordaland med flere. NVEs vedtak ble stadfestet av Olje- og energidepartementet den 19.5.2020. En forutsetning i konsesjonen var at vannveien for kraftverket skulle bygges med boret tunnel i øvre deler, dette for å avbøte negative konsekvenser for landskap og friluftsliv.

Planendringssøknad

NVE mottok en søknad datert 24.8.2020 fra Sunnhordland Kraftlag AS (SKL), om tillatelse til å endre planene for øvre del av vannveien, fra boret tunnel til nedgravd rørgate. Vi gjengir følgende sammendrag fra søknaden:

«Inntaksplassering i konsesjonsgitt alternativ er endra i forhold til konsesjonssøkt. Basert på denne endringa og nye tekniske vurderingar, meiner vi at prosjektet kan forbetrast ved å gjere endringar i øvste del av vassvegen. Ved å forlenga nedgrave rørtrasé heilt opp til inntaket oppnår ein:

- *Reduksjon i risiko for utslepp til drikkevasskjelde i anleggsfasen*
- *Kortare og meir forutsigbar anleggsperiode*
- *Anleggsfase utan bruk av helikopter*
- *Lågare utbyggingskostnad*
- *Eit meir driftssikkert kraftverk*

SKL søker difor om å endra dei om lag 435 m av øvste del av vassvegen frå borehol til nedgrave røyr. Det vert ikkje søkt om endring i andre tilhøve, eller vilkår i konsesjonen.»

Høring

NVE sendte planendringssøknaden på høring til kommunen, fylkeskommunen, statsforvalteren og andre parter som hadde innspill til den opprinnelige søknaden. Saken ble også kunngjort på NVEs nettsider. NVE var på befaring i området den 3.6.2021 sammen med representanter for søkeren, kommunen, statsforvalteren, fallrettslaget, turlaget m. fl.

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Kvinnherad kommune behandlet saken i formannskapets møte den 10.12.2020. Det ble fattet følgende vedtak:

«Kvinnherad formannskap rår frå å godkjenna dei omsøkte planendringane for Onarheim kraftverk då auka synlege inngrep vil redusera naturverdiane rundt elva endå meir.»

Statsforvalteren i Vestland uttalte følgende i brev til NVE den 15.9.2020:

«Fylkesmannen rår i utgangspunktet frå endring av utbyggingsløyisinga slik den er fastsett av OED. Dersom NVE likevel godtek endra planer, legg vi til grunn at omsyn til landskapet vert ivareteke fullt ut.

(...)

Fylkesmannen legg til grunn at tiltaket uansett løysing skal gjennomførast på ein slik måte at tiltaket ikkje fører til forureining. Omsyn til forureining bør ikkje vere tungtvegande moment i denne saka.

Når det gjeld landskapsmessige verknader av å byggje røyrgate i heile traseen, må vi vise til søknaden. Denne har eitt oversiktsfoto, men ingen fotodokumentasjon, til dømes frå turstien. Vi er usikker på om frilufts- og landskapsinteressene blir påverka meir enn det som kjem fram av søknaden.

Fylkesmannen meiner at det i utgangspunktet er lite grunnlag for å tillate endring av utbyggingsløyisinga som er fastsett av OED. Dersom NVE likevel vil godta endra planer, legg vi til grunn at omsyn til landskap vert ivareteke fullt ut.»

Vestland fylkeskommune ved seksjon for kulturarv uttalte følgende i brev til NVE den 22.10.2020:

«Etter Fylkeskommunen, ved seksjon for kulturarv, sitt skjønn er endringa i planane ikkje problematiske om dei held seg unna stølsvegen både i anleggsfasen og seinare. Røyrgata skal gå utanfor stølsvegen, men kan gå parallelt med denne om dei held god avstand slik at ikkje skade oppstår. Ein må også halda god avstand til vårstølen Luren som ligg nord for traséen. Det er også viktig at tiltaket vert raskt tilstelt og revegetert. Me viser til delar av høyringsuttalen vår frå 29.11.2017 sjølv om borehol vert erstatta med nedgraven røyr:

«4.1. Kulturminne og kulturmiljø Tiltaket er vurdert av Hordaland (no Vestland) fylkeskommune som regional sektorstyresmakt innan kulturminnevern.»

Det er ikkje kjende automatisk freda kulturminne innanfor tiltaksområda. Det er kjent kulturminne frå nyare tid i nærområdet. Vårstølen Luren ligg nord for området der borehol går over til nedgraven trykkør, men tiltaket held god avstand. Det tidlegare alternativ 2 er ikkje lenger aktuelt, så då forsvinn konfliktpotensial med Sunstølen. Når det gjeld stølsvegen, så ser det ut frå flyfoto at det frå overgangen borehol/rørgate og nedover er eit mindre strekk som i dag ikkje er opparbeidd som skogsveg/traktorveg. Dersom ein må krysse stølsvegen så skal det gjerast i plan med denne.

Utbygginga råkar elles ingen kjende automatisk freda eller nyare tids kulturminne. Utbygginga vil ha liten negativ konsekvens for kulturminne og kulturmiljø. Ut frå arkivmateriale og flyfoto, samt dei opplysingane som er tilgjengelege er potensiale for funn særst lite. Det vert difor ikkje stilt krav om arkeologisk registrering. Dersom det i samband med gravearbeid vert avdekka automatisk freda kulturminne, må tiltaka justerast eller eventuelt leggjast fram for Riksantikvaren som rette dispensasjonsmynde.»

FNF Hordaland uttalte følgende i brev til NVE den 28.10.2020:

«(...) Konklusjon

FNF Hordaland viser til uttale (datert 04.12.2017) og vil påpeike at naturverdiane og friluftskvalitetane i området er like gyldige i dag som ved konsesjonstildeling. Fordelane som SKL har påpeika gjeld i stor grad økonomiske fordelar for utbyggar, og gagnar i liten grad ålmenta, naturen eller friluftsverdiane i området på kort sikt. På lengre sikt vil endringa svekke natur- og friluftsverdiane i området. Forumet ønskjer å visa til innspelet frå Kvinnherad Turlag der dei rår i frå å gje løyve til dei omsøkte endringane.»

Kvinnherad Turlag uttalte følgende i brev til NVE den 26.10.2020:

«Kvinnherad Turlag opprettheld og viser til argument i føregåande uttale til NVE, der me påpeiker at det er feil å gi konsesjon til utbygging av Onarheim kraftverk, grunna konflikt med området sin verdi for natur, landskap og friluftsliv. Når løyve likevel blei gitt, blei det til ein viss grad oppfatta som eit kompromiss mellom utbyggar og natur/friluftsinteresser, med tiltak som borehol på øvste strekninga. Me oppfatta dette som eit forsøk på å gjere utbygginga meir skånsam for natur, landskap og oppleving av friluftsliv, og å møte andre interesser. Søknaden som nå kjem, om å lage midlertidig anleggsveg heile vegen opp til inntaket, og å bruke nedgravne rør eller enn borehol, er overraskande, og gjer at ein sit med ei oppleving av at natur/landskap/friluftsinteresser ikkje blir teke omsyn til i det heile. Me opplever det også som underleg at denne søknaden kjem etter at løyve er gjeve. Det alternative inntaket til kraftverket vart søkt om sommaren 2018.

Området der det tidlegare var søkt om å nytte borehol er eit skogsområde med naturleg, ikkje planta skog, og er først og fremst furuskog. Særleg i øvste del er

området prega av berggrunn og meir spreidd vegetasjon enn lenger nede. Inngrep her i form av anleggsveg vil ta lang tid å revegetere. I opphavleg søknad skreiv SKL at å legge elva i rør ville vere «negativ for rekreasjonsopplevelsen langs elveløpet», men påpeika at ved minstevassføring ville noko av dette bli bota på. Ved også å gjere så store inngrep i skogen langs elveløpet, heile vegen opp til inntaket, vil heile rekreasjonsopplevinga langs elveløpet forsvinne. Inngrepet blir også langt større når det gjeld landskapselement. I Kvinnherad er over 90 % av vassdraga utbygd. Dette gjev oss lang erfaring med å sjå kor lang tid det tek før utbygde områder blir revegetert. I områder med berg og furuskog blir dette spesielt sårbart. Med røyrtrase som må haldast open for vedlikehald vil den varige landskapsinngripen også bli enda større enn om «berre» elva forsvinn, med borehol. For dyreliv vil også ei nedgraven røyrgate, med anleggsveg, vere noko heilt anna enn borehol. Ein kortare anleggsperiode er ein liten trøyst mot større, varige inngrep i heile området.

Når det gjeld drikkevasskjelda vil me minne om at administrasjonen i Kvinnherad kommune gjeikk imot utbygginga av Onarheim kraftverk, nettopp på grunn av fare for utslepp til drikkevasskjelda. SKL forsikra då om at dette var noko dei hadde god kontroll på, og at det ikkje var fare for drikkevasskjelda med dei tiltaka dei ville sette i verk. Me opplever det difor som overraskande at nettopp dette blir brukt som argument for å ikkje bruke borehol nå, etter å ha fått positiv innstilling frå både kommune, NVE og OED. Det er også underleg at det først nå kjem nye opplysningar om at sedimenteringsbassenget blir større enn først forventa. Me vil gjerne ha svar på kor mykje større dette vil vere?

Me har forståing for at røyrtrase gir lågare utbyggingskostnader enn borehol, og at dette difor er eit betre alternativ for utbyggjar. Likevel meiner me at verdien av friluftsområdet, naturen og landskapselementet rundt Bremstølen og Hellandselva også må teljast med, om det ikkje kan teljast i kroner og ører. Me håpar NVE også gir desse elementa verdi, og at endringssøknaden får avslag.»

Friluftsrådet Vest uttalte følgende i brev til NVE den 30.10.2020:

«(...) I Handlingsplanen for Friluftsliv fra 2018 står det at «Regjeringen prioriterer friluftsliv i nærmiljøet, slik at alle skal kunne være fysisk aktive og oppleve naturen, også i hverdagen. Det skal ikke være nødvendig å reise langt for å oppleve natur.»

Tiltaks- og influensområdet for kraftverket er nærfriluftsområde for beboerne på Husnes og til en viss grad også Sunde. Området er mye brukt til turgåing og annet friluftsliv og det planlagte Onarheim kraftverk vil påvirke natur- og friluftsoopplevelsen i området. Vi ser positivt på at inntaket blir flyttet nedover slik at utløpet fra Bremstølsvatnet og kulpene like nedenfor dette blir uberørt. En «midlertidig» anleggsvei i øvre del av anlegget for å legge øvre del i rør vil imidlertid føre til inngrep i naturen og føre til at friluftsoopplevelsen i området vil bli forringet i mange år fremover. Tilbakeføring av denne vil ta lang tid. Dersom utbygger ikke finner det økonomisk forsvarlig å bruke penger på å legge denne forholdsvis korte delen av rørtraseen i borehull under bakken mener vi at hele anlegget har en marginal kost/nytteeffekt og at hele prosjektet bør skrinlegges.»

Sportsfiskaren Kvinnherad uttalte følgende den 28.10.2020:

«(...)

Ser ein på endringssøknaden som ei isolert sak, kan motargumenta om at SKL skal halda seg til opprinneleg søknad og godkjenning verka smålege i forhold til dei økonomiske oppsidene som vert omtala i endringssøknaden. Når Sportsfiskaren Kvinnherad likevel går imot den omsøkte endringa er det ut frå fylgjande argument:

- 1. Det er brei semje om at utbygginga skal gjerast så skånsamt som mogleg. Utbygging i samsvar med opprinneleg søknad set ferre varige og synlege spor enn det som vert søkt om i endringane.*
- 2. Den omsøkte endringa må av forvaltninga sjåast i ein større samanheng. Med det meiner me at dette er nok eit døme på at relativt urørt natur i all hovedsak vert gjenstand for ein reknskapsanalyse. Kva slike avgjerd har av betydning for framtida veit me ikkje eksakt. Men det er ingen tvil om at nedbygging av natur ikkje bør halda fram basert på ein øyeblikks kroneverdi i eit isolert prosjekt. Nokon må ta ansvaret og sjå dette i ein større samanheng.*
- 3. Området er eit mykje nytta rekreasjonsområde. Lat oss verne om det som er att.»*

Hellandsvassdragets fallrettslag uttalte følgende den 29.10.2020:

«Hellandsvassdraget fallrettslag (HFL) er positive til planendringane til SKL. For oss som er grunneigarar av elva og arealet rundt, vil endringa berre vere positiv.

Helikopter trafikk:

- Ingen helikoptertrafikk er miljø messig ein stor fordel.*
- Vi er to som driv med sau, til saman ca 500 stk på beite i fjellet (600 stk neste år). I samband med boreholet i Svartavatnet no i år, har det vore ein del helikopter trafikk. Dette har medført store utfordringar for oss. Sauene har trekt vekk i frå dei faste beiteområda sine, noko som har medført at arbeidet med å få dei heim har meir enn dobla seg. Det har og gått ut over økonomien; områda dei har trekt til har dårlegare beite og det har gitt lågare slaktevekt på lamma.*

Røyrgate/boring:

- Det er positivt å grava ned røyrgate i staden for boring. Ein slepp då problematikken rundt drikkevassforsyninga.*
- Ein slepp boreholspåhogg og riggområde, ein får bare ei forlenging av røyrgatetraseen.*
- Etter nokre år vil røyrgata gro igjen, og ein får eit område med godt beite for både husdyr og vilt.*
- Både gardane på Helland (sørsida av elva) og Onarheim (nordsida av elva) driv med aktivt skogbruk, at ein får opne hogstfelt i området er difor heilt*

naturleg. Det vil i løpet av 5 år bli hogge ut plantefelt på ca 50 dekar på Helland. I tillegg vil det bli rydda/hogge i dei områda som ikkje har økonomisk drivverdig skog (område med dårleg bonitet/øvre del av skogen), for å laga betre beite.

Økonomi:

- *Røyrgate i grøft vil gi betre økonomi i prosjektet for alle dei involverte, Kvinnherad kommune, SKL og grunneigarane.*
- *Vi som grunneigarar meiner at det er bare rett og rimeleg at planendringa blir godkjent. Det at inntaket blei flytta ned frå Bremstølen medførte dårlegare økonomi i prosjektet. Vi synest det var urettferdig at vi som eig fallet ikkje skulle kunne få utnytta den delen av det vassdrag. Dette vassdraget er frå før regulert frå Svartavatnet der det startar, til det renn ut i sjøen på Opsanger. Denne planendringa bøter litt på det tapet av fall som ein mista med å måtte flytte inntaket ned frå Bremstølen.»*

Sunnhordland Kraftlag AS kommenterte de innkomne uttalelsene i brev til NVE den 24.2.2021. SKL ga følgende oppsummering av sine merknader til innkomne uttalelser:

«Av 8 høringsuttalelser er 6 negative til endringen, 1 er positiv og 1 er nøytral. Vi opplever at flere av høringsuttalene toner ned eller tilsynelatende ser bort fra negative konsekvenser av borehull i forhold til landskapsinngrep og miljørisiko, samtidig som negative konsekvenser ved å forlenge rørgaten fra 1200 m til 1600 m gis stor vekt. Dette gir etter vårt syn en uriktig samlet konsekvensvurdering av å erstatte borehull med nedgravd rørgate.

Hovedinnvendingen mot endringen er en forventning om at borehull gir vesentlig mindre inngrep i terrenget enn nedgravd rørgate. Dette er normalt sett riktig, men blir annerledes i dette prosjektet som følge av et kort borehull og krav om midlertidig drikkevannsforsyning. Den korte strekningen på borehullet gjør at areal til borerigg og sedimenteringsbasseng utgjør et relativt stort areal i forhold til lengde borehull. Krav om midlertidig drikkevannsforsyning med inntak oppstrøms anleggsområdet gir økte arealinngrep og ekstra anleggsaktivitet i selve Hellandselven. Det korte borehullet gir også økt teknisk risiko ved utløpet av borehullet (ved inntaket), grunnet lav overdekning. Arealbruken ved nedgravd rørgate er noe større i anleggsfasen. Den økte arealbruken skjer imidlertid i mer åpen skog, der revegeteringen vil ta området raskere tilbake, enn i de lavere delene av prosjektet.

Fordelene ved å velge nedgravd rørgate er detaljert beskrevet i endringssøknaden. De to endringene som er kommet etter innsendt søknad (krav om midlertidig drikkevannsforsyning og restrukturering av bore-selskap, omtalt her i kap 1.1) styrker alternativet med nedgravd rørgate både i forhold til natur/inngrep, risiko og økonomi. Kostnadene er oppjustert for å inkludere merkostnader til midlertidig drikkevannsforsyning for alternativet med borehull. Bore-entreprenøren har orientert oss om at kostnadene vil øke som følge av restruktureringen av selskapet, men

kostnadsøkningen er ikke konkretisert. Kostnadsbesparelsen ved nedgravd rørgate er derfor større enn indikert i tabellen.

Som i alle prosjekt, legger SKL til grunn tett dialog med NVEs miljøtilsyn ved utarbeidelse av detaljplan og oppfølging gjennom anleggsfasen. Vi søker å holde anleggstraseen så smal som mulig på hele strekningen, med spesielt fokus på de øverste 400 m, og ta særlige hensyn på enkelte passasjer for at tiltaket skal være så skånsomt som mulig. Dialog med kommune, grunneiere, turinteresser og evt. andre berørte parter er også en selvsagt del av planlegging og gjennomføring av anleggsfasen, og over i driftsfasen.

Vi registrerer at et flertall av høringsuttalelsene er negative til endringssøknaden. Vi mener imidlertid at omsøkt endring gir et samlet sett bedre prosjekt, og endringssøknaden er styrket som følge av endringene omtalt i kap 1.1. Redusert miljørisiko, kortere anleggsfase og ingen bruk av helikopter er sentrale element. Videre mener vi traséen vil revegeteres på en god måte, slik at de langsiktige konsekvensene blir små. Landskapseffekten av traséen må også ses i sammenheng med annen aktivitet og landskapspåvirkning i området, som landbruk, skogdrift, kraftkrevende industri og kommunens arbeid med nytt næringsareal i området.

Dersom NVE gir avslag på omsøkt endring, vil Onarheim kraftverk bli bygd i tråd med gitt konsesjon.»

FNF Hordaland og Kvinnherad Turlag avga tilleggsuttalelser etter deltakelse på NVEs sluttbefaring den 3.6.2021. Uttalelsene tar i hovedsak for seg de samme hovedpunktene som de opprinnelige uttalelsene gjengitt over. NVE har derfor ikke ansett det som nødvendig å gjengi uttalelsene her. For øvrig gjør vi oppmerksom på at alle saksdokumenter er tilgjengelig via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVEs vurdering av planendringssøknaden

NVE kan bare gi tillatelse til endrede utbyggingsplaner dersom endringen samlet sett (teknisk, økonomisk og miljømessig) har større fordeler enn ulemper, jf. vannressursloven § 25 første ledd. I vurderingen må NVE ta hensyn til virkninger for både allmenne og private interesser.

Ulike virkninger ved et vassdragstiltak kan ha forskjellig tidshorisont. I saksbehandlingen må NVE vurdere både kortsiktige og langsiktige virkninger. Vannressursloven § 25 andre ledd slår fast at når et tiltak er av varig karakter, eller av andre grunner kan få mer langsiktige virkninger, skal kravet i første ledd være oppfylt på lengre sikt. I forarbeidene¹ til vannressursloven fremgår det også at:

«(...) Det vil følgelig ikke være adgang til å iverksette tiltak hvor skadevirkningene veier tyngst på lengre sikt, med den begrunnelse at det gir større fordeler i et kortsiktig perspektiv (f.eks. i anleggsperioden). (...)»

¹ Ot.prp. nr. 39 (1998-99), merknader til § 25.

Sunnhordland Kraftlag AS (SKL) lister opp følgende argumenter som taler for planendringen:

- a) Reduksjon i risiko for utslipp til drikkevannskilde i anleggsfasen
- b) Kortere og mer forutsigbar anleggsperiode
- c) Anleggsfase uten bruk av helikopter
- d) Lavere utbyggingskostnad
- e) Et mer driftssikkert kraftverk

Punkt a, b og c er knyttet til anleggsperioden og følgelig virkninger av mer kortsiktig art (typisk 1-2 anleggssesonger). Punkt d og e er virkninger av mer langsiktig art utover anleggsperioden.

Drikkevann og risiko for forurensing

I planendringssøknaden viser SKL til at nedsprengt rørgate i øvre deler innebærer lavere risiko for utslipp av forurensing enn borehull. Ved valg av slik løsning vil man også unngå behov for etablering (og senere fjerning) av midlertidig drikkevannsforsyning i anleggsfasen, noe som vil gi flere inngrep i og nær Hellandselva.

Det knytter seg betydelige vannforsyningsinteresser til Hellandselva. Husnes vannverk har inntak nedstrøms avløpet fra planlagt kraftverk. Vannverket forsyner til sammen om lag 7 000 personer på Husnes, Sunde og Halsnøy, og leverer samtidig prosessvann til smelteverket Hydro Husnes. Avrenning av slam og sprengstoffrester i anleggsperioden vil påvirke vannkvaliteten i vassdraget negativt. Som avbøtende tiltak foreslo SKL i den opprinnelige søknaden å strekke en midlertidig vannledning like oppstrøms tiltaksområdet med påkobling til eksisterende inntak for Husnes vannverk. NVE la stor vekt på hensynet til drikkevannsforsyningen i konsesjonsbehandlingen. Det ble tatt inn følgende merknader til konsesjonsvilkårene:

«Det må gjennomføres avbøtende tiltak som sikrer drikkevannsforsyningen i anleggsperioden. Plan for avbøtende tiltak i anleggsfasen skal forelegges Kvinnherad kommune for godkjenning.»

Tematikken knyttet til drikkevannsforsyning er slik sett allerede vurdert og vektlagt av NVE. Vi kan ikke se planendringssøknaden og SKLs anførsler tilfører noen nye momenter som ikke var kjent for NVE på konsesjonstidspunktet i 2019.

Statsforvalteren viser til at utbyggingen uansett valg av løsning skal gjennomføres på en slik måte at det ikke fører til forurensing, og at hensynet til forurensing derfor ikke bør være noe tungtveiende hensyn i denne saken. NVE slutter seg til statsforvalterens syn på dette. Vi legger til grunn at utbyggingen, *uavhengig av utbyggingsløsning*, skal gjennomføres på en slik måte at vassdraget og omgivelsene ikke tilføres forurensing.

Terrenginngrep og landskapsvirkninger

I den opprinnelige konsesjonssøknaden var inntaket planlagt oppe ved Bremstølvatnet. Etter tilbakemeldinger i høringsrunden, valgte SKL å lansere et tilleggsalternativ der inntaket ble flyttet nedstrøms vannet. Dette for å unngå konflikt med friluftsimteresser og skåne fjellpartiene ved Bremstølen for irreversible terrenginngrep. NVE ga senere konsesjon til tilleggsalternativet.

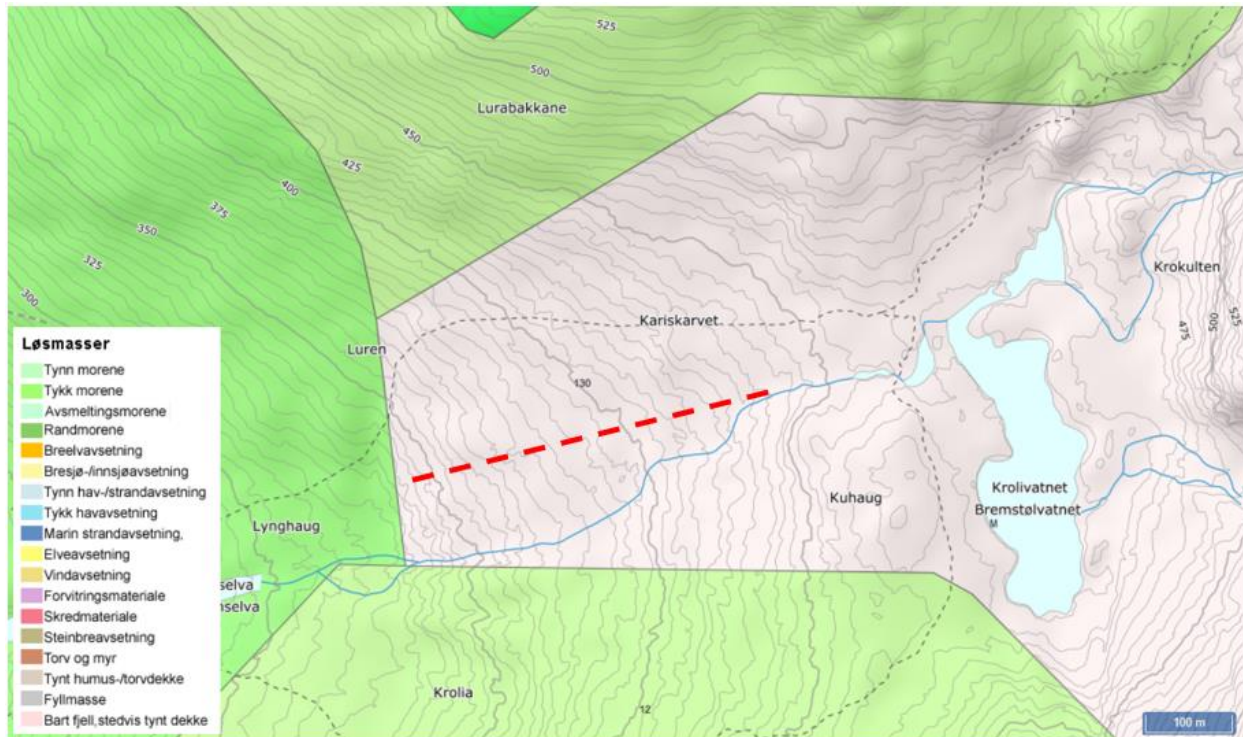
I endringssøknaden skriver SKL at bakgrunnen for tunnel i øvre deler var å unngå inngrep i Bremstølområdet. Med konsesjonsgitt løsning blir imidlertid inntaket liggende cirka 200 meter nedstrøms Bremstølen, nede i vegetasjonsbeltet. SKL mener derfor at fordelene med borehull er sterkt redusert sammenliknet med det opprinnelig konsesjonssøkte. Etter SKLs syn vil graving og andre midlertidige inngrep kunne revegeteres og tilbakeføres. SKL mener derfor at inngrepene hovedsakelig vil være synlige i anleggsperioden og i noe tid etterpå.

Øvre deler av vannveien vil gå gjennom et åpent og skrint fjellskoglandskap (furuskog) med innslag av myrpartier og fjellblotninger (Figur 1). Under befaringen merket NVE seg at mesteparten av traseen har lite eller ingen løsmasser. Dette inntrykket understøttes av NGUs løsmassekart (Figur 2) som viser tynt løsmassedekke i tilnærmet hele tiltaksområdet for planendringen. Den beskjedne løsmassetykkelsen tilsier at legging av rørgaten vil medføre svært mye sprenging.

Figur 1: Bilder fra planlagt rørgatetrase. Tatt under NVEs sluttbefaring 3. juni 2021.

SKL uttaler at inngrepene hovedsakelig vil være synlig i anleggsfasen, og at terrenget skal tilbakeføres og revegeteres etter at arbeidene er fullført. NVE deler ikke SKLs vurderinger av denne tematikken. Etter vårt syn vil det bli svært krevende å sette området tilbake i landskapsmessig god stand etter anleggsfasen. Myrpartier, tynt løsmassedekke og betydelig innslag av fjellblotninger, tilsier at det er meget begrenset hvor mye terrenget kan tilbakeføres etter utbygging. NVE vil bemerke at igjenfylling og tildekking av fjellgrøft ikke er å anse som tilbakeføring av terrenget. Vi legger derfor til grunn at arbeidet med rørtraseen vil endre terrenget og landskapsbildet permanent. Etter NVE vurdering vil terrenginngrepene virke negativt for opplevelsen av landskapet på lengre sikt.

Figur 2: Kartutsnitt fra Nasjonal løsmassedatabase/NGU. Omtrentlig plassering av planlagt rørtrase i øvre deler er avmerket med rød strek. Turstier er markert med svarte stiplede linjer.

Kvinnherad kommune viser til at flere synlige inngrep vil redusere naturverdiene rundt elva ytterligere. Statsforvalteren skriver at de usikre på om frilufts- og landskapsinteressene blir påvirket mer enn det som kommer frem av søknaden. FNF Hordaland mener at planendringen vil svekke natur- og friluftsverdiene i området. Friluftsrådet Vest skriver at rørtraseen vil føre til at friluftsopplevelsen i området vil bli forringet i mange år fremover. Kvinnherad turlag uttaler at ved gjøre store inngrep i skogen langs elveløpet, hele veien opp til inntaket, vil hele rekreasjonsopplevelsen forsvinne. Fallrettslaget mener rørtraseen vil bidra positivt som et område med godt beite for både husdyr og vilt.

Ifølge SKL vil inngrepene i liten grad være synlig fra etablerte turstier. Med bakgrunn i egne befaringer i 2018 og 2021 er NVE enig med SKL i at inngrepene i begrenset grad vil være synlig fra merkede stier. All ferdsel følger ikke nødvendigvis merkede og etablerte stier. Terrenget i øvre deler at lettgått skogsterreng med åpne myrpartier, skrin furuskog og fjellblotninger. I den grad noen ønsker å ferdes oppover langs vassdraget utenfor de merkede stiene, vil rørtraseen i øvre deler fremstå svært negativt for opplevelsen av området.

Virkninger knyttet direkte til anleggsfasen

SKL viser til at planendringen vil innebære fire til seks måneder kortere anleggsperiode sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen. Tidsestimatet er basert på at boreentreprenøren er klar til å begynne når midlertidig anleggsvei er ferdig, og at det ikke oppstår uforutsette hendelser under boringen. Med rørgate på hele strekningen, vil man

også unngå bruk av helikoptertransport i anleggsperioden. Hellandsvassdraget fallrettslag (HFL) viser til at støyende helikoptertransport virker forstyrrende for dyr på beite, og det følgerig er noe man ønsker å unngå. NVE er enig med SKL (og HFL) i at en kortere anleggsfase, uten bruk av støyende helikoptertransport, isolert sett vil virke positivt for omgivelser, turgåere og dyr på beite.

Normalt blir borehull laget slik at det krummer opp mot inntaksplasseringen. Borehullet er derfor brattest mot slutten, noe som sikrer god overdekning av fjell over borehullet. I endringssøknaden skriver SKL at den konsesjonsgitte løsningen, som innebar flytting av inntaket sammenliknet med opprinnelig konsesjonssøknad, gjør at tunnelen blir kortere. Det medfører at boringen blir mer krevende og usikker som følge av mindre overdekning i øvre deler mot inntaket.

NVE mener det må legges til grunn at tiltakshaver var godt kjent med terrengets utforming og helningsgrad da tilleggsalternativet ble omsøkt i 2018. Utfordringer og usikkerhet knyttet til liten overdekning mv. burde derfor vært avdekket før man lanserte tilleggsalternativet for NVE og høringspartene. Eventuell usikkerhet som nå foreligger, skyldes slik sett mangelfull utredning i forbindelse med utarbeidelse av tilleggsalternativet. Etter NVEs syn kan ikke «reduert usikkerhet», der usikkerheten primært skyldes mangelfullt utredningsarbeid i tidligere konsesjonsprosess, anføres som noe argument for planendringen.

Prissatte virkninger

SKL oppgir at de endrede planene innebærer noe lavere utbyggingskostnader enn det konsesjonsgitte alternativet. Søknaden viser utbyggingskostnader på 96,0 mill. kr. for det konsesjonsgitte mot 89,5 mill. kr. for planendringen. Med midlere årsproduksjon på 27,0 GWh, gir den en spesifikk utbyggingskostnad på ca. 3,56 kr/kWh for det konsesjonsgitte alternativet og ca. 3,31 kr/kWh for planendringen.

NVE har beregnet nåverdi og energikostnaden over levetiden (LCOE) for begge alternativer. Nåverdi er beregnet basert på oppgitte utbyggingskostnader fra søker, typiske driftskostnader (4 øre/kWh), forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik den er modellert i NVEs langsiktige kraftmarkedsanalyse. Økonomisk levetid er satt til 40 år og kalkulasjonsrenten til seks prosent. LCOE tilsvarer den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi.

NVEs beregninger viser at begge utbyggingsalternativer har klar positiv nåverdi når basis prisbane i langsiktig kraftmarkedsanalyse legges til grunn. NVEs beregninger gir en LCOE på 28 øre/kWh for det konsesjonsgitte alternativet og 26 øre/kWh for planendringen. Begge alternativer ligger slik sett godt under gjennomsnittet for vind- og småkraftverk som har endelig konsesjon per 4. kvartal 2020. NVE vil bemerke at usikkerheten i denne fasen normalt er betydelig, både når det gjelder faktisk produksjon, kraftpris og kostnader.

Driftssikkerhet

SKL skriver at nedgravd rørgate på hele strekningen gjør det mulig å føre strøm og fiber opp til inntaket uten ytterligere inngrep. Ifølge SKL vil det gi et mer driftssikkert og stabilt

kraftverk. Det vil heller ikke være nødvendig med installasjoner som solcellepanel m/batteripakke, dieselaggregat, og GSM-sender ved inntaket.

NVE er enig med SKL i at strøm og fiber opp til inntaket vil kunne gi bedre driftssikkerhet, og slik sett innebære en fordel i driftsfasen. Det er imidlertid bygget ut en rekke småkraftverk de siste årene som ikke har strøm og fiber ført opp til inntaket. Etter det NVE er kjent med driftes disse anleggene uten større problemer. NVE kan derfor ikke se at dette skal være noe tungtveiende argument for planendringen.

Oppsummering

NVE kan bare gi tillatelse til endrede utbyggingsplaner dersom endringen samlet sett (teknisk, økonomisk og miljømessig) har større fordeler enn ulemper, jf. vannressursloven § 25 første ledd. NVE må ta hensyn til virkninger for allmenne og private interesser. I saksbehandlingen må NVE vurdere både kortsiktige og langsiktige virkninger.

NVE mener de varige, negative konsekvensene for landskap og brukerinteresser må veie tyngre enn kortsiktige fordeler i anleggsfasen, noe bedre bedriftsøkonomisk lønnsomhet for utbygger og noe enklere drift av anlegget. Etter NVEs syn må det tillegges vekt at de fleste høringspartene går imot planendringen. NVE mener det også må veie særlig tungt at Kvinnherad kommune, som var positiv til den opprinnelige konsesjonssøknaden, nå går imot den omsøkte planendringen.

NVEs konklusjon

NVE avslår søknaden fra Sunnhordland Kraftlag AS om tillatelse til endring av utbyggingsplanene for Onarheim kraftverk. Etter en samlet vurdering av søknaden og innkomne høringsuttalelser, mener NVE at ulempene ved planendringen er større enn fordelene for allmenne og private interesser. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Inga Nordberg
direktør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS

Kopimottakerliste:

Bergen og Hordaland Turlag

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV HORDALAND

Friluftsrådet Vest

Grenda AS

JAKOB SEVERIN EMMERHOFF

KVINNHERAD KOMMUNE

KVINNHERAD TURLAG

Kvinnheringen Lokalavis

Mari Teigen Varanes

SAMEIGET HELLANDSVASSDRAGET FALLRETTSLAG

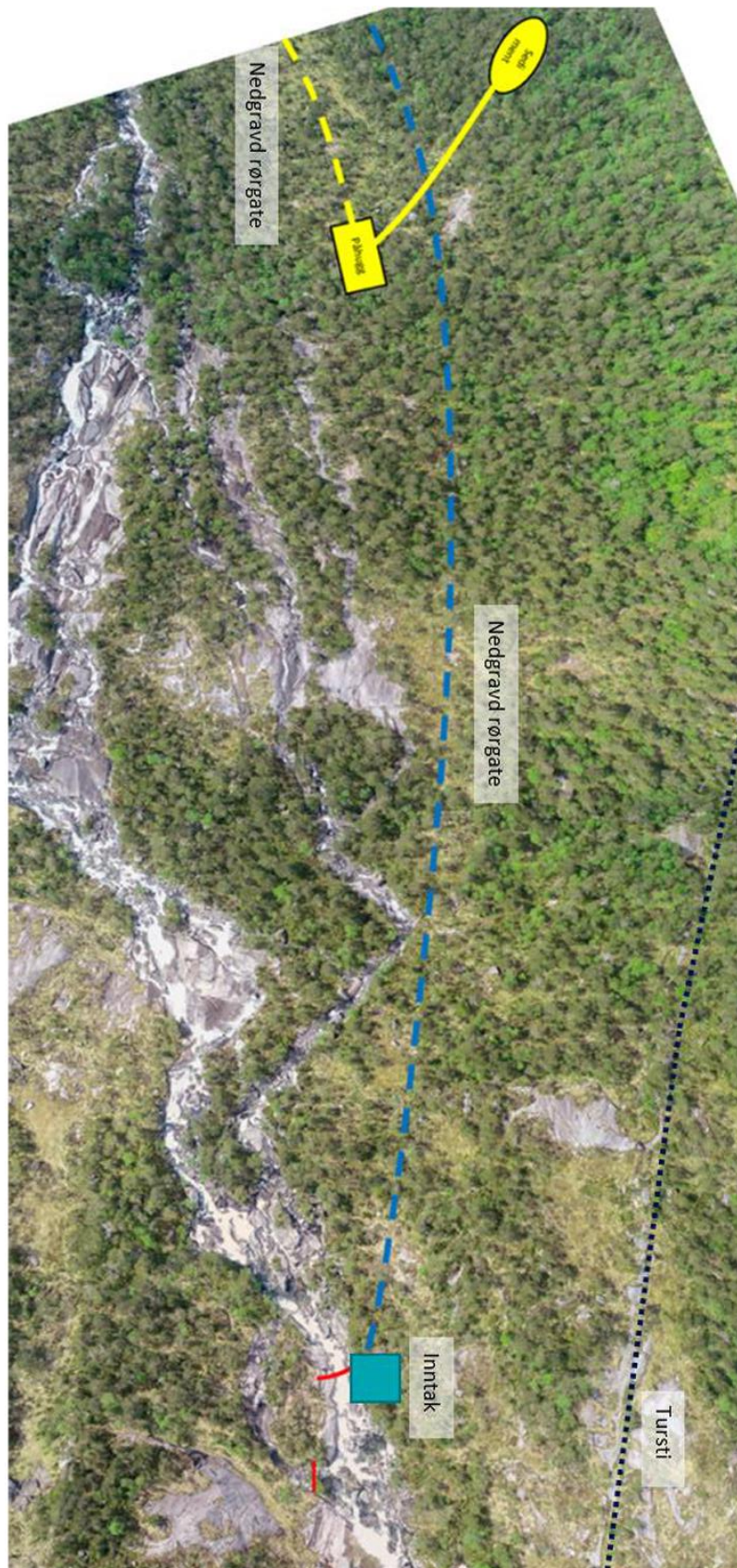
STATSFORVALTAREN I VESTLAND

SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS

Veronica Opsanger

Oversiktsfoto over tiltaksområdet fra søknaden

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.